

Gockinga

Albert van der Kaap

Familiewapen van de Gockinga's

Het Groningse platteland en zeker het Oldambt kende aan het eind van de middeleeuwen en in het begin van de moderne tijd een aantal families die probeerden een sterke, dominante positie op te bouwen. Hierbij kwamen zij in conflict met de ambities van de stad Groningen die zeggenschap over het hele gewest wenste. Een van deze families was de familie Gockinga. Over hen en hun relatie met de familie Louwens gaat dit artikel.

De naam Gockinga wordt voor het eerst vermeld in 1390, wanneer Tammo Gockinga namens het Oldambt een verdrag ondertekent. In 1398 wordt hij door Albrecht van Beieren beleend met het Oldambt. De familie bezat een borg in Zuidbroek dat werd uitgebreid tot een slot met vestingwerken. Deze borg werd later de Gockingaborg of Drostenborg genoemd.

In 1401 weet de stad de Gockingaborg te veroveren en breekt deze vervolgens gedeeltelijk af. Eelt Gockinga wordt daarbij door de stad gevangengenomen en verblijft tot 1405 in gevangenschap in de stad. Zijn zoon Eppo Gockinga, die gehuwd was met de zuster van Ullrich Cirksena, een hoofddeling uit Greetsiel die in 1464 door de Duitse keizer Frederik III tot eerste graaf van Oost-Friesland werd verheven, maakte een belegering van zijn slot in Zuidbroek mee, maar kreeg deze na bemiddeling door zijn zwager, Ullrich Cirksena, weer terug.

De naam Gockinga duikt weer op bij nakomelingen van Eppo Bauckens, geboren rond 1490, overleden op 2 juli 1533 in Solwerd bij Appingedam, waar hij een oud steenhuis bezat dat in 1530 werd afgebroken. In 1533/34 krijgt hij hiervoor van de Gelderse rentmeester 59 gulden. Onduidelijk is of, en zo ja welke, relatie er was met eerdere Gockinga's.

Zijn zoon, Baucke Eppens werd geboren rond 1520 in Farmsum en overleed op 24 november 1558. Hij trouwde met Kenne ?? (mogelijk Eyssens Sigers, dochter van Eysse Sigers en Margarethe tho Solwert), overleden voor 17 maart 1583. Hij was eigenerfde boer in Farmsum en Holwierde en zijlrichter te Farmsum.

Hun oudste zoon was Eppo Bauckens, geboren rond 1541 in Farmsum, overleden op 30 juli 1608. Hij trouwde (1) met Hille Entens van Menthed of Hille Edsema¹ en (2) met NN Ewkema van Uithuizen. Eppo was student in Leuven (1560), woonde in Heveskes (1564), vanaf 1576 Redger (rechter) in verschillende rechtsgebieden in de Ommelanden, sinds 18 juni 1580 verbannen naar Oost-Friesland, na 1584 eerste advocaat in Friesland, toen in 1588 benoemd tot rector van de Latijnse School te Harlingen. In 1595-1596 rentmeester van de Provincie, Stad en Ommelanden, rentmeester van het klooster Essen. Daarna weer Redger. In 1605 woonde hij in Stedum.

Met zijn broer Hilbrant tekent hij in 1581 de verklaring tot handhaving van de Gereformeerde godsdienst en de afzwering van Philips II. Volgens de kroniekschrijver Johan Rengers van ten Post was hij met (zijn broer) Eysso sinds 18 juni 1580 balling in Oost-Friesland. In 1583 proviandeert hij op eigen kosten de — in Staatse handen zijnde — schans te Oterdum. In september 1583 is hij te Emden, terwijl hij 9 november 1583 zonder enige nadere aanduiding redger van Appingedam genoemd wordt 73. Daarop trekt hij blijkbaar naar Friesland, waar hij advocaat wordt. Zijn belangstelling richt zich echter — naar het zich laat aanzien — op een geheel ander terrein: in 1588 wordt hij benoemd tot rector van de Latijnse school te Harlingen op een tractement van 400 Car. gl. per jaar. Lang echter heeft hij dit rectoraat niet bekleed, want reeds enige jaren later is hij als „opseender" en „director" één van de drie leden van de in 1592 door de Stadhouder ingestelde „Commissie tot dat Oosterse Dijckwerck" (waarmee de Eems- en Dollarddijken zijn bedoeld)

Eppo had vier kinderen, twee of drie uit zijn eerste huwelijk en in ieder geval en uit het tweede huwelijk als dat al plaats heeft gehad. Baucko, getrouwd met Elteke tho Wartum, Kenna, getrouwd (1) met Wilhelm van Viersen en (2) met Hermannus Witkop en Scato (zie hieronder) uit het eerste huwelijk en Fredericus, mogelijk uit het tweede huwelijk, getrouwd met Lamina Wilhelmina van Rensen. Zij namen allemaal de achternaam Gockinga aan.²

Scato Gockinga

Scato Gockinga (1566-1641) was een zoon van Eppo en Hille. Hij trouwde (1) met Luurdte Edzama en (2) op 26 december 1611 met Agnes de Mepsche, dochter van Johan de Mepsche tho Meijma en Agnes Entens. Hij studeerde aanvankelijk te Franeker, maakte een studiereis door Duitsland, waarbij hij zich op 23 oktober 1588 aan de hogeschool te Marburg liet inschrijven. Hij promoveerde op 3 juli 1593 te Cambridge tot doctor in de rechten. Kort daarna ving hij zijn ambtelijke loopbaan aan als secretaris van gedeputeerde Staten van Stad en Lande. In 1602 werd hij als opvolger van Hieronymus Verrutius raad en syndicus der Ommelanden. Als zodanig bekleedde hij een invloedrijke plaats en was hij meermalen afgevaardigd ter Staten-Generaal. Daardoor was hij een der gedeputeerde rechters over de Groot en van Oldenbarnevelt, van wier verhoren hij er verschillende bijwoonde.

Hij maakte deel uit der commissie van 26 november 1612 tot voorbereiding van de oprichting der Groningsche hogeschool. Bij de vestiging daarvan werd hij op 28 februari 1615 vanwege de Ommelanden tot curator benoemd. Hij bleef tot 1639 in functie.

¹ Dit wordt gezegd in een stuk uit het familiearchief Gockinga.

² Roemeling, O.D.J. (1985), Oldambster geslachten (VII). In De Nederlandsche Leeuw, 1985. Blz. 410 e.v.

Hille Gockinga

De eerste echtgenoot³ van Scato's dochter Hille Gockinga (overleden op 16 november 1642, begraven in de Martinikerk in Groningen), mr. Ludolf Henrici (Werumeüs = van Wierum) studeerde in Padua en Siena en was secretaris van Gedeputeerde Staten van Groningen. Hij overleed in 1635.

De kinderen van Hille en Ludolf, Clara, Scato, Arend en Hendrik, namen (rond 1644) de naam Gockinga aan. Alle tegenwoordige Gockinga's stammen van hen af.

- Scato (1624-1683) trouwde met Geesje Wichers, dochter van Wicher Rotgers en Beerta Schonincks. Hij studeerde rechten aan de Hogeschool van Groningen en de Universiteit van Utrecht. Na zijn promotie werd hij achtereenvolgens in 1652 gezworene van de stad Groningen, in 1657 secretaris van Groningen en in 1668 raadsheer aldaar. Daarnaast was hij actief op regionaal en landelijk gebied. Hij was gedeputeerde van Stad en Lande. In 1665 was hij lid van de Admiraliteit van Amsterdam en in 1666 lid van de Admiraliteit van Harlingen. Nadat hij in 1669[1] lid van de Staten-Generaal was geworden werd hij betrokken bij diverse vredesonderhandelingen. Hij werd voorzitter van de Staten-Generaal. In 1672 maakte hij deel uit van de delegatie, met onder anderen prins Willem III en Hiëronymus van Beverningh, die in het geheim onderhandelde met de Engelsen. Hij trof schikkingen na het vertrek van de Fransen uit de stad Utrecht en hij tekende het verbond met de koning van Spanje. Op de penning die werd geslagen ter gelegenheid van het Gronings Ontzet staat, volgens Van Epen, zijn beeltenis. In de jaren 1680, 1682 en 1683 was hij curator van de Hogeschool van Groningen.
 - Hun zoon Scato (1652-1687) trouwde op 30 oktober 1675 te Groningen met Anna Cluivinge, dochter van de burgemeester van Groningen Hendrik Cluivinge. Scato studeerde rechten aan de Hogeschool van Groningen en de Universiteit van Utrecht. Na zijn promotie werd hij achtereenvolgens in 1652 gezworene van de stad Groningen, in 1657 secretaris van Groningen en in 1668 raadsheer aldaar. Daarnaast was hij actief op regionaal en landelijk gebied. Hij was gedeputeerde van Stad en Lande. In 1665 was hij lid van de Admiraliteit van Amsterdam en in 1666 lid van de Admiraliteit van Harlingen. Nadat hij in 1669[1] lid van de Staten-Generaal was geworden werd hij betrokken bij diverse vredesonderhandelingen. Hij werd voorzitter van de Staten-Generaal. In 1672 maakte hij deel uit van de delegatie, met onder anderen prins Willem III en Hiëronymus van Beverningh, die in het geheim onderhandelde met de Engelsen. Hij trof schikkingen na het vertrek van de Fransen uit de stad Utrecht en hij tekende het verbond met de koning van Spanje. Op de penning die werd geslagen ter gelegenheid van het Gronings Ontzet staat, volgens Van Epen, zijn beeltenis. In de jaren 1680, 1682 en 1683 was hij curator van de Hogeschool van Groningen.
 - Hindrik Gockinga (1688-1727) trouwde op 5 januari 1710 in Groningen met Tateke Helena Sichterman, dochter van Harmen Sichterman en Hylke Alberti. Uit dit huwelijk:

³ Theodorus Eisonius schreef voor hun huwelijk op 5 mei 1622 een huwelijkszang.

- Scato Gockinga, geboren in de Oosterstraat, gedoopt op 25 november 1712 in de Martinikerk, overleden in 1799. Getrouwd op 23 mei 1744 met Francina Margaretha Sichterman, geboren op 14 maart 1723 in Batavia - begraven op 23 september 1789 in Groningen), dochter van Jan Albert Sichterman en Sybilla Volkera Sadelijn. De schoonmoeder van Francina, Tateke, was een nicht van de vader van Francina.

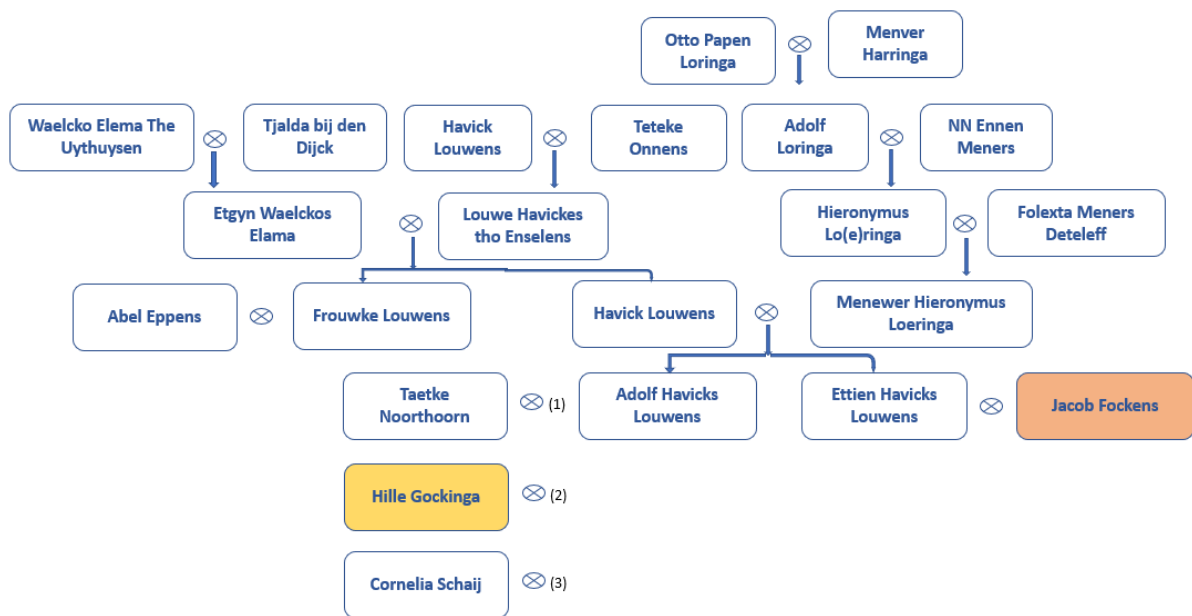

Scato Gockinga met vrouw Francine en dochter Tateke Helene (Philip van Dijk, 1745).

- Scato Ludolph Gockinga (1683-1759) trouwde op 14 februari 1706 te Groningen met Richardina Ludolphi, dochter van de drost van de beide Oldambten Richard Ludolphi en van Anna Busch. Gockinga werd in 1715 gezworene van de stad Groningen en drie jaar later president van het krijgsgerecht aldaar. Vanaf 1719 was hij lid van de raad en in 1747 werd hij voor de eerste maal burgemeester van Groningen. In de periode tussen 1718 en 1747 was hij gedurende een reeks van jaren raadsheer, afgewisseld met de functie van gedeputeerde van Groningen. Voorts was hij in 1721 lid van de Admiraliteit te Harlingen. Daarnaast vervulde hij regentenfuncties als scholarch van de Latijnse school, curator van de Hogeschool, bewindvoerder der West-Indische Compagnie en drost van het Oldambt.

Gockinga en Fockens

De (familie)band van Gockinga's met de Fockens begint als Hille in 1637 hertrouwt met Adolph Havicks Louwens, burgemeester van Groningen. Adolph was een broer van Ettien Havicks Louwens die met Jacob Fockens was getrouwd (broer van mijn voorouder Focktyen Fockens).

Ettiën Havicks Louwens stierf op 17 november 1645 in Eenrum. De tekst op haar grafsteen luidt:
"Anno 1645, den 17 November, is in den Heeren gerust die veel dochtzame vrouwe Ettiën Louwens, huisfrouwe van Eerenfeste Jacob Fockens op Hundinga, voorwachtende een zalige opeerstandige in Christo."

Grafsteen van Ettiën Louwens in Eenrum.

Bijna twee jaar later, op 7 augustus 1647, trouwde Jacob in Groningen met Anna Luppens, geboren rond 1602 in Winschoten. Zij was de zus van de vrouw van zijn broer Edzo, en dochter van Luppo

Sierts (overleden op 6 maart 1637 en begraven in de Martinikerk in Groningen) en Epe Luwerts Bunninga. Anna was eerder, op 18 september 1625, getrouwd met Johan Grawens, die overleed op 7 november 1644.

Jacob stierf op 10 november 1652. Op zijn grafsteen staat:

“Anno 1652 den 10 november is de erentfeste Jacob Fockens arfgeseten op Hundringa tot Eendrum kerckvoogt in de tit in de heeren gerust verwachtende een salige opeerstandinge in Christo Jesu.”

Grafsteen van Jacob Fockens in de kerk van Eenrum.

Anna trouwde een derde keer op 26 augustus 1654 met Johan van Coehoorn, die namens de Ommelanden lid was van Gedeputeerde Staten van Groningen en lid van de Provinciale Rekenkamer. Johan was de zoon van Johann Kuhorn, in 1579 'Verwalter' of 'Rentmeister' van graaf Johan van Oostfriesland te Norden, en vermoedelijk dezelfde, die na diens dood nog in 1593 als zodanig voorkomt in dienst van zijn broeder Edzard.

Huwelijkscontact tussen Johan Coehoorn en Anna Luppens (20-8-1654)

De schulden van vóór het huwelijk blijven voor degene die deze is aangegaan. Alle goederen, mobiel en immobiel, blijven buiten de gemeenschap en zullen altijd erven en versterven op de naaste 'vrienden' aan de zijde waar ze 'heergekomen' zijn. Sterft de bruidegom zonder kinderen na te laten, dan krijgt de bruid haar kleren, 'kleden' en 'klenodiën' terug, boven haar aangebrachte goederen, en daarbij uit bruidegoms goed levenslang lijftochtswijze 1000 daler. Sterft de bruid het eerst dan krijgt de bruidegom uit haar goederen evenzo 1000 gl. Alle inkomsten uit huren en renten zullen door de bruidegom uit zijn goederen in de huishouding worden ingebracht; de bruid brengt jaarlijks zoveel in als zij nog schriftelijk zal beloven. Uit haar andere inkomsten, renten en huren zal zij jaarlijks haar zoon en dochter mogen begiftigen naar believen. Alle baten en schade tijdens het

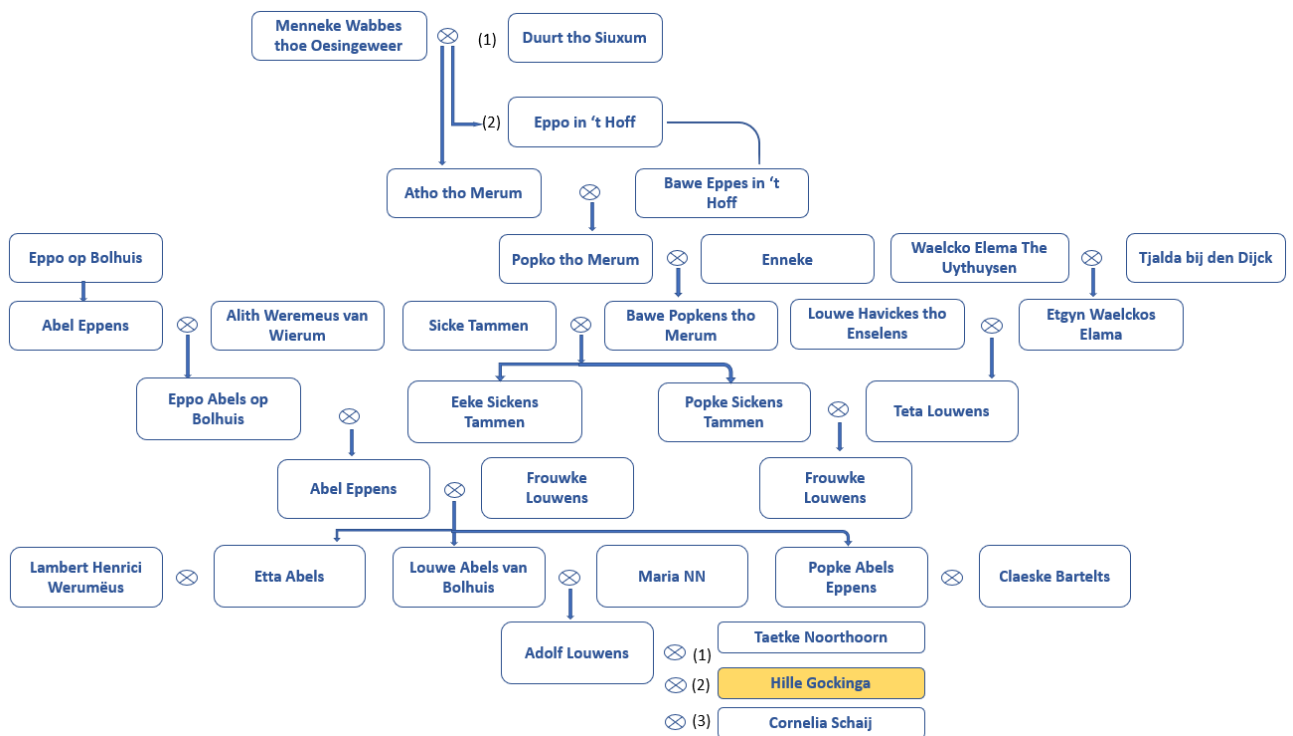
huwelijk zullen zijn half en half. Sterven zijn kinderen vóór hem, dan zal de bruidegom over zijn goederen vrij mogen beschikken. Wanneer uit dit huwelijk nog kinderen worden geboren, dan zullen deze gelijk gerechtigd zijn in de nalatenschap van hun ouders.

De Huningaheerd in Eenrum, met het jaartal 1820.

Gockinga en Abel Eppens

Via haar man Adolf Louwens was Hille ook verwant met de familie Bolhuis van Eekwerd, een familie waartoe ook de bekende kroniekschrijver Abel Eppens, opa van Adolf, behoorde.

Gockinga's van adel

In 1817 en 1906 werden nazaten van Hille en Ludolf verheven in de adelstand en kregen het predicaat jonkheer/jonkvrouw. Een van hen was Hermanna Elisabeth Gockinga - de vrouw van Rudolph Adriaan Mees, hoogleraar natuurkunde en meteorologie - die het latere Instituut voor Geschiedenis in Groningen (waar ik heb gestudeerd) heeft laten bouwen. Zie de artikelen over Mees en Gockinga en over Eetyen Brongersma en Daniel Mees.